

ग्रामीण कृषी मौसम सेवा

भारत मौसम विभाग

प्रायोगिक ब्लॉक लेव्हल अॅग्रोमेट अॅडव्हायझरी बुलेटिन
(आयएमडी आणि आयसीएआर चा संयुक्त उपक्रम)

हवामानावर आधारीत कृषि सल्ला

दिनांक : 23-08-2022

नागपूर(महाराष्ट्र) मध्ये मौदा ब्लॉक करा साठी हवामान पूर्वानुमान - वर जारी :2022-08-23 (पुढील पाच दिवसांसाठी सकाळी ८:३० वाजेपर्यंत वैध)

हवामान घटक	2022-08-24	2022-08-25	2022-08-26	2022-08-27	2022-08-28
पर्जन्यमान (मिमी)	1.1	0.4	1.4	2.1	1.0
कमाल तापमान (अं.से)	30.2	30.7	31.1	31.5	31.4
किमान तापमान (अं.से)	22.5	22.9	22.8	23.2	23.0
सकाळची सापेक्ष आर्द्रता (टक्के)	85	84	86	88	87
दुपारची सापेक्ष आर्द्रता (टक्के)	69	72	73	76	74
वाऱ्याचा वेग(किमी/तास)	11.0	10.0	10.0	12.0	11.0
वाऱ्याची दिशा(अंश)	288	312	306	305	308
मेघाच्छादन (ऑक्टा)	4	4	5	6	6

हवामान सारांश / चेतावणी:

• मौदा तालुक्यामध्ये, भारतीय हवामान विभाग, प्रादेशिक हवामान केंद्र, नागपूर च्या तालुकास्तरीय मूल्य वर्धित अंदाजानुसार, पुढील पाच दिवस दिनांक २४ ते २८ ऑगस्ट २०२२ दरम्यान आकाश आंशिक ते मुख्यतः ढगाळ राहण्याची अधिक शक्यता, • पुढील पाच दिवस तालुक्यात अति हलक्या ते हलक्या/ मध्यम स्वरूपाचा पाऊस होण्याची अधिक शक्यता तसेच दिनांक २४ व २५ ऑगस्ट २०२२ रोजी मेघगर्जनेसह विजांचा कडकडाट होण्याची अधिक शक्यता वर्तविण्यात आली आहे. • विस्तारित स्वरूपाच्या अंदाज प्रणालीनुसार विदर्भ उपविभागामध्ये दिनांक २८ ऑगस्ट २०२२ ते ०३ सप्टेंबर २०२२ दरम्यान सरासरी एवढा पाऊस तसेच कमाल व किमान तापमान सरासरी एवढे राहण्याची शक्यता वर्तविण्यात आली आहे. • अंदाजाची वैधता- नमूद तारखेच्या सकाळी ०८:३० वाजेपर्यंत.

कृषि सल्ला:

• कृषी रसायनांची फवारणीआणि उभ्या पिकात खते देण्याची कामे तसेच आंतरमशागतीची कामे स्थानिक स्वच्छ हवामान परिस्थिती बघून करावीत. • विजांचा कडकडाट होण्याची शक्यता लक्षात घेता गाय, म्हैस, शेव्या, मेंढ्याव इतर पाळीव जनावरे मोकळ्या जागेत चरावयास सोडण्याचे टाळावे. जनावरे हे खुल्या पाण्याचे स्त्रोत, नदी किंवा तलाव व ट्रक्टर व इतरधातूच्या अवजारांपासून दूर ठेवावे.स्थानिक हवामान अंदाज व सूचना यांचा अंदाज घेऊनच शेती कामाचे नियोजन करावे. पाऊस व मेघगर्जनेसह विजांचा कडकडाट होण्याची शक्यता लक्षात घेता, शेतकरी व शेतमजूर यांनी सुरक्षित ठिकाणी आसरा घ्यावा. • शेतातील अति महत्वाची कामे शक्यतो सकाळच्या वेळी उरकून घेण्याला प्राधान्य द्यावे.शेतमजुरांना शेतामध्ये एकत्रित समूहाने काम करू न देता दोन व्यक्तीमध्ये जास्तीत जास्त अंतर ठेवावे.शेतात आसरा घेताना पाण्याचे स्त्रोत (विहीर, तलाव, नदी इत्यादी), उंच ठिकाणे (झाडे, उंचवटे), धातूचे अवजारे या पासून जास्तीत जास्त अंतरावर आसरा घ्यावा.शेतकरी व शेतमजूर यांनी झाडाखाली आसरा घेणे टाळावे तसेच जनावरांचा झाडाखाली आश्रय टाळावा.

संक्षिप्त संदेश सल्ला:

• कृषी रसायनांची फवारणीआणि उभ्या पिकात खते देण्याची कामे तसेच आंतरमशागतीची कामे स्थानिक स्वच्छ हवामान परिस्थिती बघून करावीत.

पिक निहाय सल्ला:

पिक	पिक निहाय सल्ला
कपाशी	<p>• निंबोळी तेल १ लिटर प्रती एकर या प्रमाणात फवारणी करावी तसेच आर्थिक नुकसान पातळी गाठत असल्यास कपाशी पिकामध्ये रस शोषक किडीच्या नियंत्रणासाठी फ्लॉनिकॅमिड ५० डब्ल्यूजी @ ८० ग्रॅम किंवा डायनोटेफ्युरोन २० एसजी @ ६० ग्रॅम प्रती एकर किंवा थायमेथॉक्सम २५ डब्ल्यूजी @ ४० ग्रॅम/ एकर किंवा डायफेन्थियुरॉन ५० % डब्ल्यूपी २०० ग्राम प्रती एकर या प्रमाणात किटकनाशकाची स्वच्छ हवामान असताना व वाफसा परिस्थितीत असताना करावी. • गुलाबी बोंड अळीचे निरीक्षण करण्यासाठी, शेतात २ कामगंध सापळे प्रती एकर लावावे. ज्या ठिकाणी कामगंध सापळ्यामध्ये सलग ३ रात्री ६ ते ८ पतंग आढळून आल्यास किंवा १० टक्के डोमकळ्या किंवा प्रादुर्भाव ग्रस्त हिरवी बोंडे आढळून आल्यास इमामेक्टीन बेन्झोएट ५ % एसजी १०० ग्राम प्रती एकर किंवा प्रोफेनोफॉस ५० % ईसी ६०० मिली प्रती एकर या प्रमाणात गुलाबी बोंड अळीच्या नियंत्रणासाठी फवारणी करावी. • कपाशी पिकामध्ये आकस्मिक मर च्या व्यवस्थापनासाठी कॉपर ऑक्सिक्लोराईड ५० डब्ल्यूपी २५ ग्राम + १०० ग्राम युरिया प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून पिक ओळीमध्ये आळवणी (ड्रॅचींग) करावी. • कपाशीवरील पानावरील ठिपके, बोंड सड व करपा या बुरशीजन्य रोगाच्या व्यवस्थापनासाठी क्रेसॉक्सिम-मिथाइल ४४.३ एसस १० मिली किंवा प्रोपिनेब ७० डब्ल्यूपी २५ ग्राम किंवा प्रोपिकोनाझोल २५ ईसी १० मिली किंवा मेटिराम ५५% + पायराक्लोस्ट्रोबिन ५ % डब्ल्यूजी २० ग्रॅम किंवा अझॉक्सिस्ट्रोबिन १८.२ % डब्ल्यू/डब्ल्यू + डायफेनोकोनाझोल ११.४ % डब्ल्यू/डब्ल्यू एससी १० मिली किंवा फ्ल्यूक्सापायरोक्सेंड १६७ g/1 + पायराक्लोस्ट्रोबिन ३३३ g/1 एससी ६ ग्रॅम प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून स्वच्छ हवामान परिस्थिती असताना फवारणी करावी.</p>
सोयाबीन	<p>• सोयाबीन पिकामध्ये पिवळ्या मोझेक या रोगाच्या व्यवस्थापनासाठी शेतातील प्रादुर्भाव ग्रस्त झाडे उपटून नष्ट करावी तसेच पूर्व मिश्रित कीटकनाशक, थायमेथोक्झाम १२.६ % + लॅम्बडा सायहॅलोथ्रिन ९.५ % झेडसी १२५ मिली प्रती हेक्टर किंवा बीटा- सायफ्ल्यूथ्रिन ८.४९ % + इमिडाक्लोप्रिड १९.८१ % ओडी ३५० मिली प्रती हेक्टर ५०० लिटर पाणी या प्रमाणात मिसळून स्वच्छ हवामान परिस्थिती असताना फवारणी करावी. या फवारणी द्वारे खोड माशी या किडीचे सुद्धा नियंत्रण होते, पिवळा मोझेक या विषाणू जन्य रोगाच्या प्रसारास कारणीभूत पांढरी माशी या किडीला आकर्षित करण्यासाठी ठीक ठिकाणी पिवळे चिकट सापळे लावावेत. शेतकरी बांधवांनी अव्या खाणाऱ्या शिकारी पक्ष्यांना थांबण्यासाठी सोयाबीन शेतात विविध ठिकाणी ' T ' आकाराचे पक्षीथांबे उभारावेत. • सोयाबीन पिकामध्ये तंबाखूची पाने खाणारी अळी व शेंगा पोखरणान्या अळीच्या व्यवस्थापनासाठी कीड निहाय कामगंध सापळे लावावे. या सापळ्यांमध्ये ५ ते १० प्रौढ पतंग आढळल्यास, पिकामध्ये या किडीच्या प्रादुर्भावाची प्रारंभिक अवस्था दर्शवते. • सोयाबीन पिकामध्ये खोड माशी, चक्रीभुंगा व पाने खाणाऱ्या अव्यांच्या एकत्रित व्यवस्थापनासाठी क्लोरॉटानिलिप्रोल ०९.३० % + लॅम्बडा सायहॅलोथ्रिन ०४.६० % झेडसी (२०० मिली मिली/हेक्टर) किंवा थायमेथोक्झाम १२.६ टक्के + लॅम्बडा सायहॅलोथ्रिन ९.५ % झेडसी १२५ मिली प्रती हेक्टर किंवा बीटा- सायफ्ल्यूथ्रिन ८.४९ % + इमिडाक्लोप्रिड १९.८१ % ओडी ३५० मिली प्रती हेक्टर या प्रमाणात स्वच्छ हवामान परिस्थिती असताना फवारणी करावी.</p>
सोयाबीन	<p>• सोयाबीन पिकामध्ये फक्त चक्रीभुंगा किडीच्या नियंत्रणासाठी किडीने प्रादुर्भाव ग्रस्त झाडे उपटून नष्ट करावी तसेच लक्षणे दिसू लागताच टेट्रानिलीप्रोल १८.१८ एससी (२५० ते ३०० मिली प्रती हेक्टर) किंवा थायक्लोप्रिड २१.७ एस.सी. (७५० मिली प्रती हेक्टर) किंवा प्रोफेनोफॉस ५० ई.सी. १ लिटर प्रती हेक्टर) किंवा इमामेक्टीन बेन्झोएट ०१.९० ईसी (४२५ मिली प्रती हेक्टर) या प्रमाणात फवारणी करावी. • सावधगिरीचा उपाय म्हणून, शेतकरी खालीलपैकी कोणत्याही एका शिफारस केलेल्या बुरशीनाशकाची फवारणी करू शकतात ज्यामुळे बियाण्याची गुणवत्ता देखील सुधारू शकते. यामध्ये टेबुकोनाझोल २५.९ % ईसी (६२५ मिली प्रती हेक्टर) किंवा टेबुकोनाझोल + सल्फर (१२५० ग्राम प्रती हेक्टर) किंवा पायराक्लोस्ट्रोबिन २० % w/w डब्ल्यूजी (३७५ ते ५०० ग्राम प्रती हेक्टर) किंवा पायराक्लोस्ट्रोबिन १३.३ g/1 + ईपॉक्सिकोनेझोल ५० g/1 एसई (१७५० मिली प्रती हेक्टर) किंवा फ्ल्यूक्सापायरोक्सेंड १६७ g/1 + पायराक्लोस्ट्रोबिन ३३३ g/1 एससी (३०० मिली/हे) किंवा पायराक्लोस्ट्रोबिन १३३ g/1 + ईपॉक्सिकोनेझोल ५० g/1 एसई (७५० मिली प्रती हेक्टर) या बुरशीनाशकाचा वापर करू शकतात.</p>

पिक	पिक निहाय सल्ला
भात	<ul style="list-style-type: none"> धान पिकातील खोडकिडा व गादमाशी या किडीने आर्थिक नुकसान पातळी गाठली असल्यास व्यवस्थापनासाठी कार्बोफ्युरॉन ३% दानेदार किंवा फिप्रोनिल ०.३ टक्के दानेदार @ २५ किलोग्रॅम प्रति हेक्टर बांधीमध्ये ७ ते १० सेमी. पाणी, असतांना वापरावे. बांधीमधील पाणी ४ ते ५ दिवस बांधीबाहेर काढून घ्यावे. आवश्यकतेनुसार ही किटकनाशके ३० दिवसांनी परत वापरावीत. १०० किलो नत्र, ५० किलो स्फुरद व ५० किलो पालाश प्रति हेक्टर घ्यावे. संपूर्ण स्फुरद व पालाश आणि नत्राची अर्धी मात्रा चिखलावर तर उरलेली नत्राची अर्धी मात्रा दोन समान हप्त्यात (फुटवे फुटण्याच्या वेळी साधारणपणे ३० दिवसांनी आणि लोंबी येण्याच्या सुरुवातीस साधारणपणे ६० दिवसांनी) विभागून घ्यावी. करपा रोगाच्या व्यवस्थापनासाठी हेक्झाकोर्नॅझोल ५% ई.सी. @ २० मि.ली. किंवा आयसोप्रोथिलेन ४०% ई.सी. @ १५ मि.ली. किंवा टेबूकोर्नॅझोल २५.९ ई.सी. @ १५ मिली प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून स्वच्छ हवामान परिस्थिती असताना फवारणी करावी.
मोसबी	<ul style="list-style-type: none"> संत्रा बागामधील पावसाच्या जास्तीच्या पाण्याचा निचरा होतो आहे की नाही याकडे लक्ष घ्यावे. निचरा व्यवस्थित होत नसल्यास खोदलेल्या चराची दुरुस्ती करावी, व साचलेले पाणी काढावे. झाडावरील पानसोट काढून टाकावे. पानसोट त्रिकोणी आकाराचे, हिरवे कंचदार आणि ती सरळलांब वाढतात त्यांची पानेसुद्धा मोठ्या आकाराची असतात. एक वर्ष वयाचे संत्रा झाडास १०८ ग्रॅम युरिया किंवा २५० ग्रॅम अमोनियम सल्फेट व १५७ ग्रॅमसिंगल सुपर फॉस्फेट सोबत २५ ग्रॅम झिंक सल्फेट, २५ ग्रॅम फेरस सल्फेट आणि २५ ग्रॅम मॅगनेजसल्फेट घ्यावे. दोन वर्षांचे झाडास दुप्पट, तीन वर्षांचे झाडास तीनपट व चार किंवा त्यापेक्षा जास्तवयाचे झाडासाठी चौपट खताची मात्रा घ्यावी. लिंबुवरील खैऱ्या रोगाचा फैलाव पावसाळ्यात फार झपाट्याने होतो. ह्या रोगामुळे पाने, देठ व फळांवर अगदी ठळक असे तांबूस पिवळे बारीक चट्टे पडतात. सुरुवातीला टाचणीच्या टोकाएवढेदिसणारे हे ठिपके हळूहळू मोठे होत जातात. पानांवर ठिपक्यांच्या सभोवताल एक पिवळसर आवरणदिसून येते. गंभीर रोग लागणीमुळे पाने गळायला लागतात. फांदया वरून खालच्या दिशेने वाळायलासुरुवात होते व फळे पूर्णपणे परिपक्व होण्यापूर्वीच गळायला लागतात. त्यामुळे लिंबुच्या झाडावरीलरोगग्रस्त फांद्या, पाने कापून जाळून नष्ट कराव्या. झाडावर कॉपर ऑक्सीक्लोराइड १८० ग्रॅम व्स्ट्रेप्टोसायक्लीन ६ ग्रॅम ६० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. नागपूरी संत्रा, मोसंबी आणि लिंबु झाडांवर पाने खाणारी अळी कीडीचा प्रादुर्भाव ऑगस्ट च्यामहिन्यामध्ये दिसून येते. या अळीची पाने खाण्याची क्षमता फार जास्त असल्यामुळे झाडे बरेचदानिष्पण होतात. सुरुवातीला अळी गर्द कथ्या, काळ्या रंगाच्या आणि लहान असतात. मोठी अळीहिरव्या रंगाची असते. झाडांवर लहान अळ्यांचा प्रादुर्भाव लक्षात येताच डायमेटोएट १.५ मि.ली, किंवा फेनवलेरेट २ मिली किंवा साईपरमेथ्रिन २५ ई.सी. १ मिली ह्यापैकी कोणतेही एककिटकनाशक १ लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. या शिवाय ड्राईपेल (बेसीलसथुरीजेन्सीस) ०.०५ टक्के तीव्रतेची फवारणी केल्याने किडीचा चांगला बंदोबस्त होतो. अंबीया बहाराची फळगळ कमी करण्याकरिता १.५ ग्रॅम २-४-डी किंवा जिब्रेलीक आम्ल आणि १०० ग्रॅमकार्बेन्डायझिम ५० डब्ल्यू. पी. यांचे १०० लिटर पाण्यात द्रावण करून फवारणी करावी. १५ दिवसांनीपरत दुसरी फवारणी करावी. या महिन्यात आंबिया बहार फळातील रस शोषणाच्या पतंगाचाही प्रादुर्भाव असते. प्रौढ पतंग सायंकाळीबाहेर पडतात व पिकणाऱ्या आणि पिकलेल्या फळाच्या सालीत बारीक छिद्र पडतात. पतंगांना आकर्षितकरून मारण्यासाठी २० ग्रम मॅलॅथिआन किंवा ५० मि.लि. डायझिन्नॉन २ लिटर पाण्यात २०० ग्रॅमगुळ किंवा २०० मि.ली संत्र्यांचे फळांचा रस मिसळून विषारी मिश्रण तयार करावे आणि एखाद्याप्लास्टिक ट्रे मध्ये यावर प्रकाशाचा सापळा लावून बगीच्याचे मध्ये ठेवावे. त्यावर झाडाला ६० वॉट चाबल्ब लावावा त्यात रात्री पतंग मरतील. गळलेल्या फळांना एकत्र करून मातीत दाबून नष्ट करावे. लिंबु हस्त बहारा साठी १.५ मिली सी.सी.सी १ लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.
तूर	तूर पिकामध्ये आंतरमशागतीची कामे (डवरणी, खुरपणी इत्यादी.) उरकून घ्यावीत.

फळे आणि भाजीपाला पिक निहाय सल्ला:

फळे आणि भाजीपाला पिक	फळे आणि भाजीपाला पिक निहाय सल्ला
वांगे	<ul style="list-style-type: none"> सद्य स्थितीत ढगाळ हवामानामुळे वांगी पिकावर मावा, तुडतुडे, पांढरी माशी व कोळी किडीच्या प्रादुर्भाव दिसून आल्यास नियंत्रणासाठी रोप लावणीनंतर २ आठवड्यांनी डायमेटोएट ३० टक्के प्रवाही १० मिली किंवा किनालफॉस २५ टक्के प्रवाही २० मिली किंवा थायोमेटोन २५ टक्के प्रवाही १० मिली प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.

फळे आणि भाजीपाला पिक	फळे आणि भाजीपाला पिक निहाय सल्ला
टोमॅटो	<ul style="list-style-type: none"> सद्य स्थितीत ढगाळ हवामानामुळे टोमॅटो पिकामध्ये करपा रोगाचा प्रादुर्भावदिसून असल्यास नियंत्रणासाठी मॅनकोझेब ७५ डब्ल्यूपी. २५ ग्राम किंवा कॉपर ऑक्सिक्लोराईड ५० डब्ल्यूपी. २५ ग्राम, १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. फुलकिडे आणि पांढऱ्या माशीच्या नियंत्रणासाठी थायमेथोक्झाम २५ टक्के विद्याव्य दाणेदार ४ ग्राम किंवा डायमेथोएट ३० टक्के प्रवाही १० मिली प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.

पशुधन विषयक निहाय सल्ला:

पशुधन विषयक	पशुधन विषयक निहाय सल्ला
गाय	<ul style="list-style-type: none"> पाऊस व विजांचा कडकडाट होण्याची शक्यता लक्षात घेता गाय, म्हैस, शेव्या, मेंढ्याव इतर पाळीव जनावरे मोकळ्या जागेत चरावयास सोडण्याचे टाळावे. जनावरे हे खुल्या पाण्याचे स्त्रोत, नदी किंवा तलाव व ट्रक्टर व इतरधातूच्या अवजारांपासून दूर ठेवावे. • गोठ्यातील जमीन कोरडी ठेवावी व स्वच्छता राखावी. • बुरशी लागू नये यासाठी जनवारांचे खाद्य व चारा सुरक्षित साठवावा. • जनावरांच्या गोठ्याचा सभोवतालील परिसर स्वच्छ व निरोगी ठेवावा आणि गोठ्याभोवती असलेली अनावश्यक झाडे झुडुपे काढून टाकावीत. • नवीन हिरवा चारा जास्त प्रमाणात खाण्यास जनावरांना प्रतिबंध करावा.

इतर (माती / जमीन तयार करणे) निहाय सल्ला:

इतर (माती / जमीन तयार करणे)	इतर (माती / जमीन तयार करणे) निहाय सल्ला
सामान्य सल्ला	<ul style="list-style-type: none"> शेतकरीबांधवांनी मेघगर्जना आणि आकाशात विजा चमकत असतांना घ्यावयाची काळजी: जर तुम्ही शेतात काम करीत असाल तर शेताजवळील तांबडतोब आश्रय घ्यावा. शेतातील सुरक्षित ठिकाणाचा आसरा घेतल्यानंतर पायाखाली कोरडे लाकूड, प्लास्टिक, गोणपाट, कोरडापालापाचोळा ठेवावा. तुमचे दोन्ही पाय एकत्र करून गुडघ्यावर दोन्ही हात ठेवून तळपायावर बसावे. तुमच्या पायाव्यतिरिक्त शरीराचा अन्य कुठलाही भाग जमिनीलास्पर्श होणार नाही याची काळजी घ्यावी. जमिनिमध्ये ओलावा असलेल्या ठिकाणी किंवा पाण्याच्या स्त्रोतामध्ये जसे कि, तलावात काम करणाऱ्या व्यक्तींनी तांबडतोब सुरक्षित आणि कोरड्या ठिकाणी जावे. जवळपास उंच झाडे असतील तर त्या झाडाच्या उंचीपेक्षा दुप्पट उंचीच्या अंतरावर आश्रय घ्यावा. विजांच्याबचावापासून पक्के घर हे सर्वात सुरक्षित ठिकाण आहे. शेतकऱ्यांनी आपले घर तसेच जनावरांचा गोठ्याच्या आजूबाजूला शक्यतो कमी उंचीची झाडे लावावीत. ओलावा असलेले, दलदलीचे ठिकाण तथा पाण्याचे स्त्रोत (विहीर, तलाव, नदी, शेत तालाव ई.) पासून शक्यतो दूर राहावे. चारचाकी वाहनातून प्रवास करीत असल्यास वाहनातच थांबावे. शेतकरी बांधवांनी त्यांच्याजवळ धातूचे कुठलेही उपकरण नसावे याची दक्षता घ्यावी. शेतामध्ये काम करतांना एकाच वेळी जास्त व्यक्तींनी एकत्र काम करू नये. दोन व्यक्तीमध्ये किमान १५-२० फूट अंतर राहिल याची काळजी घ्यावी. धातूची दांडी असलेल्या छत्रीचा वापर करू नका. शेतकऱ्यांनी विजेवर चालणारी तसेच धातू पासून बनलेल्या इतर कृषी अवजारांपासून दूर रहा.